

ПРИСВЯЧЕНО ТВОРЦЯМ РЕАКТИВНОЇ ЗБРОЇ

24 травня 2005 року в залі засідань Вченої ради пройшли чергові наукові читання з циклу "Видатні конструктори України". Чергові, але досить незвичайні – присвячені конструкторам реактивної зброї. Тож майже всі учасники читань та слухачі були військовими – курсантами та викладачами Військового інституту телекомунікацій та інформатизації НТУУ "КПІ" (ВІТІ), а також учасники бойових дій Великої Вітчизняної війни.

Читання відкрив проектор з наукової роботи член-кореспондент НАН України проф. М.Ю.Ільченко, який коротко охарактеризував історію виникнення реактивної зброї, роль видатних українських конструкторів у її створенні, і особливо у створенні унікальної зброї часів Великої Вітчизняної війни – "Катюші" (бойової машини БМ-13).

Викладач ВІТІ підполковник О.О.Скрипка виступив із доповіддю про українського винахідника О.Д.Засядько, який на початку XIX століття – вперше у світі – винайшов установку ракетного заплівного вогню, що була використана при штурмі турецьких фортець. Ад'юнкт ВІТІ ст. лейтенант Р.Р.Дзюба в доповіді "Конструктори реактивної зброї часів Великої Вітчизняної війни" розповів про історію створення бойової машини БМ-13 – легендарної "Катюші". Він детально охарактеризував діяльність та нелегку долю уродженця м.Козятині, випускника Київської військово-інженерної школи (сьогодні це ВІТІ) Героя Соціалістичної Праці А.Г.Костікова. Ад'юнкт ВІТІ капітан Г.В.Руденська розповіла про конструкторів пускової установки "Катюші".

Легендарна "Катюша"

Реактивна система заплівного вогню БМ-13 ("Катюша") має дві складові – самодійну багатозарядну пускову установку і реактивні снаряди (РС). Створення РС почалося в 1921 р. з розробки ракет на основі бездимного пороху лабораторією інженерів

М.І.Тихомирова і В.А.Артем'єва. У березні 1928 р. вперше полетіла ракета з бездимним порохом.

У червні 1928 р. лабораторія була перетворена в знамениту Газодинамічну лабораторію (ГДЛ). Новий співробітник лабораторії Г.Е.Лангенемак зробив значний внесок у розробку методів проектування ракетного двигуна. Аеродинамічний інженер І.Т.Клейменов запропонував

встановити операції ракети з розмахом приблизно в 2 рази більше діаметра снаряда. У результаті почалася розробка пускових улаштувань планочного типу.

Шляхом злиття ГДЛ і Московської групи вивчення реактивного руху (ГВРР) було створено Ракетний НДІ (РНДІ), начальником якого став І.Т.Клейменов, а його заступником – С.П. Корольов. У 1934-1937 рр. були відправовані і здані на озброєння РС для авіації.

На основі узагальнення досвіду створення і застосування РС в авіації, головний інженер РНДІ А.Г.Костіков, начальник відділу пускових установок І.І.Гвай (уродженець м. Дніпропетровська) і представник Головного артилерійського управління В.В.Аборенков запропонували самоідну багатозарядну пускову установку реактивних снарядів для сухопутних військ.

Перші два варіанти складалися з 24 направляючих, встановлених на загальний рамі поперек подовжньою вісі автомобіля. Але довжина направляю-

чих була недостатньою для забезпечення точності стрільби. У квітні 1939 р. конструктор В.М.Галковський запропонував **"подовжню** схему компонування ПУ з направляючими 5-метровою довжиною. Довелося, що правда, скоротити кількість направляючих до 16. Саме ця схема стала основним, базовим варіантом "Катюші".

Восени 1939 р. ця ПУ з новими РС успішно пройшла полігонні випробування й у грудні цього ж року була рекомендована до прийняття на озброєння. Однак до початку війни Московський завод ім. Володимира Ілліча зміг виготовити тільки близько 15000 снарядів, а Воронезький завод ім. Комінтерну – лише дві ПУ. За цей самий час в РНДІ було виготовлено

шість бойових машин. 12 червня 1941 р. ці установки були продемонстровані в дії військовому керівництву на чолі з маршалом Тимошенком. 21 червня 1941 р. прийнято урядове рішення про серійне виробництво нової зброї і формування ракетних військових частин. Таким чином, безпосередньо перед війною в Радянському Союзі вперше у світі була створена надзвичайно грізна зброя – реактивна артилерія заплівового вогню.

328 червня по 1 липня 1941 р. була сформована перша експериментальна батарея реактивної артилерії під командуванням капітана І.А.Флерова – з семи із восьми наявних на той час дослідних пускових установок. Перші

безмінного керівника Секції упродовж 30 років, випускника 1959 р. кафедри "Машини та апарати хімічних і нафтопереробних виробництв" факультету хімічного машинобудування, нині інженерно-хімічного. У своєму вітанні Михайло Захарович відзначив: "Діяльність Секції, яка заснована в 1922 році і активно діє протягом десятиліть, є прекрасним прикладом дружніх, партнерських сто-

ЗУСТРІЧ НА ПОЛЬСЬКІЙ ЗЕМЛІ

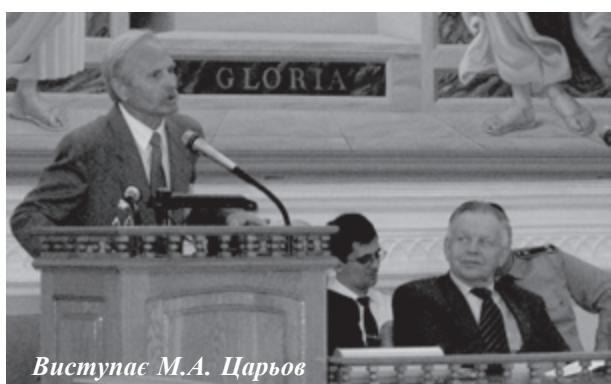
сунків між нашими народами, між Польщею та Україною, неповторним прикладом зв'язків із альма-матер – нашим рідним КПІ".

Слід зазначити, що польсько-українські економічні зв'язки продовжують успішно розвиватися. Україна є найбільшим партнером Польщі після Росії серед країн СНД. Основні позиції в українському імпорті з Польщею: автомобілі, меблі, вузуття, будівельні матеріали. Відповідно наша країна експортує: руди, металопрокат, електроенергію, кукурудзу. Члени Секції активно сприяють такій співпраці.

За дорученням співавторів я передав через членів Секції для деяких технічних вузів Польщі 21 примірник монографії "ACU ТП плавильних установок спеціальної електрометалургії" (В.С. Богушевський, Г.Г.Грабовський, Д.Ф.Чернега, В.Я.Кожухар. Видавництво "Політехніка", 2005, – 195 с.). Монографія видана польською мовою, переклад виконаний випускником КПІ Й.Венгрином за участю Я.Фукси.

Висловлювалися побажання щодо продовження традиції – відновлення навчання молодих поляків у НТУУ "КПІ".

Д.Чернега, завідувач кафедри, чл.-кор. НАН України, професор

Виступає М.А. Царьов

Потім виступали ті, хто знат легендарну "Катюшу" не з книжок.

Полковник у відставці М.А. Царьов під час Великої Вітчизняної війни командував батареєю "Катюш". У доповіді "Секрети "Катюші"" він розповів про те, як значення для створення ракет мали властивості пороху, про те, як фашисти намагалися захопити байды одну БМ-13 і про те, як сувори заходи вживалися радянськими військовими для того, щоб ці установки не потрапили до рук ворога. Далі прозвучала доповідь полковника у відставці І.В. Остроуса "Катюші" в Корсунь-Шевченківській операції".

Матеріали читань будуть опубліковані окремо збіркою.

Легендарна "Катюша"

Реактивна система заплівного вогню БМ-13 ("Катюша") має дві складові – самодійну багатозарядну пускову установку і реактивні снаряди (РС).

Створення РС почалося в 1921 р. з розробки ракет на основі бездимного пороху лабораторією інженерів

В.В.Аборенков

I.I.Гвай

більше діаметра снаряда. У результаті почалася розробка пускових улаштувань планочного типу.

Шляхом злиття ГДЛ і Московської групи вивчення реактивного руху (ГВРР) було створено Ракетний НДІ (РНДІ), начальником якого став І.Т.Клейменов, а його заступником – С.П. Корольов. У 1934-1937 рр. були відправлені і здані на озброєння РС для авіації.

На основі узагальнення досвіду створення і застосування РС в авіації, головний інженер РНДІ А.Г.Костіков, начальник відділу пускових установок І.І.Гвай (уродженець м. Дніпропетровська) і представник Головного артилерійського управління В.В.Аборенков запропонували самоідну багатозарядну пускову установку реактивних снарядів для сухопутних військ.

Перші два варіанти складалися з 24 направляючих, встановлених на загальний рамі поперек подовжньою вісі автомобіля. Але довжина направляю-

А.Г.Костиков

Бойова машина БМ-13-16

Проблеми організації науки у ВНЗ України

Закінчення.

Початок на 1-й стор.

стю в державі і, як наслідок, сьогодні в Україні є 44 розпорядники бюджетних коштів на проведення наукових досліджень, при цьому частка коштів МОН складає біля 5-10% від загального обсягу;

– послаблено склад працівників МОН, основна діяльність яких пов'язана з практичною роботою з координації наукових досліджень за кошти держбюджету більше ніж 120 ВНЗ;

– бюджетні кошти на проведення наукових досліджень для ВНЗ та наукових установ МОН є недостатніми, непропорційно розподіляються за місцями і не компенсують у повному обсязі підвищення тарифів посадових окладів наукових працівників;

– посадові оклади наукових працівників у системах НАН України відрізняються на 40-50% від гіршої бік для науковців ВНЗ;

– при проведенні господарчої договірної наукової роботи значні труднощі створюються процесурами тендера та часто вони унеможливлюють виконання таких робіт, особливо для іноземних замовників НДР;

– упродовж останніх 12-15 років практично не надаються бюджетні кошти для оновлення науково-матеріальної бази ВНЗ;

– стримуючим фактором проведення господарчої договірної наукової роботи є ПДВ, який

фактично зменшує кошти ВНЗ на проведення наукових досліджень та розвиток науково-матеріальної бази;

– практично відсутнє висвітлення через ЗМІ діяльності та досягнень університетської науки;

– мають місце подання низьких за якістю заявок на виконання бюджетних НДР, публікації у вісників та журналах низької наукової цінності;

– значна частка бюджетних НДР не мають впровадження.

З урахуванням зазначеного було запропоновано непершергові завдання:

– надати пропозицію до проекту Указу Президента України "Про автономію вищих навчальних закладів" в частині ліквідації обмежень щодо розвитку договірної тематики (тендери, казначейські аспекти);

– об'єднувати необхідність коригування бюджету-2005 в частині розвитку науки університетів та підготувати пропозиції до бюджету-2006.

– опрацювати за дорученням Кабінету Міністрів України проект нових законів щодо вдосконалення системи підготовки та атестації наукових кадрів вищої кваліфікації в Україні.

– обговорити в колективах та проаналізувати стан і перспективи розвитку університетської науки.

Проведення подібних заходів даст новий імпульс розвитку вітчизняної університетської науки.

Inph. "КП"

КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

За ініціативи Британської Ради в Україні фахівцями Оксфордського центру інновацій 23-24 травня цього року було проведено семінар "Аспекти комерциалізації технологій – нові можливості для України". Компанія Oxford Innovation Ltd надає широкий спектр послуг з метою сприяння комерційному використанню та розвитку інноваційних технологій. Клієнтами компанії є університети, урядові структури, регіональні агенції розвитку. Близько 60% прибутку компанії отримує від управління інноваційними центрами. Центри сприяють розвитку малого та середнього підприємництва різними шляхами – від забезпечення управлінського офісу місцем для його функціонування до надання послуг і внутрішньої координації мережі. Кожний інноваційний центр забезпечує малу компанію професійною інфраструктурою та створює їй імідж.

Під час проведення семінару слухачі ознайомилися з механізмом створення інфраструктур-

ФАКУЛЬТЕТУ ЛІНГВІСТИКИ – 10 РОКІВ!

Наприкінці травня факультет лінгвістики відсвяткував своє перше десятиліття.

З нагоди ювілею кореспондент "КП" звернувся до декана ФЛ к. филол. Ю.І. Височинського з кількома запитаннями.

— Шановний Юрію Івановичу, з чого все починалося?

Ю.І. Височинський

І знову КВК! 24 травня на сцені ЦКМ глядачі вітали найвеселіших і найкмітливіших капеїшників. Організаторами дійства виступили ЦКМ НТУУ "КПІ", Ліга КВК "КПІ" та збірна команда КВК "Політех". Але за право смішити глядачів і журі у фіналі та, звичайно, боротися за кубок чемпіона командам довелося гарненько й пілдію попрацювати протягом сезону. Ось імена фіналістів: "ПРАВОкація" (ФП+ФММ), "Андріївський спуск" (МУФ) та збірна "Пластилінова ворона". Ці команди пройшли у відбірних іграх випробування на "якість та кількість гумору", змагаючись з багатьма сильними суперниками. Потрібно було мати невичерпний запас хорошого настрою, доброго, а, іноді, й "чорного" гумору, щоб своїми жартами-шедеврами доводити зал до сліз (від сміху, звичайно), створюючи атмосферу свята та крок за кроком здобуваючи путьку у фінал.

У фіналі перед учасниками стояло надскладне завдання: відіграти аж 5 конкурсів і розсмішити студентів

ФІНАЛ ЛІГИ КВК "КПІ"

Команда переможець – "Андріївський спуск"

у передсесійний період. До речі про сесію, вона на-клала свій відбиток на фінал КВК цього року, а саме на кількість глядачів. Як не прикро це визнавати, але за всю шестирічну історію проведення фіналів КВК в нашому університеті зал ще не був настільки порожнім... Та це не вплинуло на якість гри, команди викликали на 100% і були просто молодці!

Ведучий Анатолій Хомутянський представив учасників фіналу VI сезону Ліги КВК "КПІ" і оголосив тему гри: "Травневі свята". У конкурсі-вітанні за кількістю балів найкращим став "Андріївський спуск". Другий конкурс "розминка" проводився за участь глядачів, бо саме вони ставили командам запитання. Питання були абсолютно різноплановими, починаючи від риторичного "Що робити? Хто винен?" і закінчуючи "вічним" "Коли ж у гуртожитку з'явиться гаряча вода?". Після цього динамічного конкурсу-експромту настала черга сказати своє слово капітанам команд. Їхній монолог на продовження "травневої теми" мав

екзотичного конкурсу "Афробачення", познайомились з "повчально-парадоксальною" історією про те, як добре перемагає по-злому від "Пластилінової ворони" та побували на "ПРАВОкаційному" "Полі чудес". Хочеться відмітити, що конкурс "Євробачення", який дніми відбувся в Києві, істотно вплинув на тематику жартів. Особливо перепало гурту "Гринджоли", у цій грі кількість жартів та коментарів про них побила всі рекорди (навіть про президентів та студентів).

Фінал був дуже насиченим і довгим, усі трохи втімились із нетерпінням чекали кульмінаційного моменту. Голова журі Ірина Володимирівна Лісовська оголосила підсумкові результати: 19,6 балів у "Пластилінової ворони", 21 бал у "ПРАВОкації" і, як не важко згадати, чемпіоном VI сезону Ліги КВК "КПІ" стала команда "Андріївський спуск" з результатом 21,6 балів.

Вітаємо переможців! І з нетерпінням чекаємо відкриття VII сезону КВК Ліги "КПІ" вже цієї осені.

Майя Заховайко